קמז: חבית פרק שנים ועשרים שבת

עין משפט נר מצוה

מו א ב מיי׳ פכ״ב מהל׳ שבת הלכה יט טור ש״ע א״ח סימן שמ: סימן ד ד מיי׳ פ״ט מה הלכה יט סמג לאוין קפ טוש״ע שם סעיף לד:

מח ה ו מיי׳ פכ״ח מהל׳ שבת הלכה כח סמג שם טוש״ע א״ח סימן שמ סעיף ב:

מט ז מיי׳ וסמג שם טוש״ע שם וסימן שמח סעיף מג:

נא ט מיי׳ שם הלכה ל טוש״ע א״ח סי׳ שם סעיף ג:

נב י מיי׳ שם הלכה מט טוש״ע א״ח סי׳ שם סעיף מי הגהג״ה:

נג כ ל מיי׳ שם הלכה לח סמג שם טוש״ע א״ח סי׳ שמח סעיף לט:

נד מ מיי׳ וסמג שם טור ש״ע א״ח סימן שמ סעיף י:

נה נ מיי׳ פכ״ב שם הלכה מו:

תורה אור השלם

ו. הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֹאשׁ חֳדָשִׁים רִאשׁוֹן הוּא לָכֶם לְחָדְשֵׁי הַשָּׁנָה: שמות יב ב

מוסף רש״י

לא ישתטף אדם. נשמע, בין בחמין. ולפלוגתא דרבי נחמיה אמר אדם אפילו בעשר אלונטיות לא יביאם לידו, מסתפג אדם באלונטיות כדרך שמסתפג אם רחץ כליו, ולא חוששין שמא יסחטו (שדברין פח.), על אותו דבר. סחיטה (שם), ומביאה בידו. ולא חיישינן שמא יסחט ויסחוט. הייינו מעלין שמן. לפוך בו, ואלונטיות. להסתפג בה (שדברין צא.) ורש״י לשמעתא דאמר כשרוכין (פט.) אחד נגוים וחלצות רגיות אחת לגן לכלים שנטמו בטומאה (חולין עב.). הלכה כסתם משנה. רבי הוא סדר המשנה וכסדרלה דבר חסם ושנו כמעיו שנאן סתם ולא מזכיר שם אומרו עליהן כדי שלא יהו שניים מפי יחיד ונולמין מלילו נמנו מפי המרובים ויעבו מחמתן (ביצה כ:). לבני מחוזא. אמרה ברכה (שדברין סג.) עילו של רבא (פסחים ב: וב״מ עז:) עיל שהיה רבא דר כתוסה קן סמה (ב״מ שם). בסרן ומבשמשין בבני מעים. של חולה כשבת ולאן כבן מבוס לרופאה, דסיכה לחיקה לשמיה (מהגדרין קא.). מדיבחא ועד עצרתא. מפסח ועד עצרת (פסחים מב:). הרי גולה למקום תורה. למקום שהרב שם (אבות פ״ד מ״ד). ואל תאמר שהיא תבא אחריך. יבא לאחר מיתה ולא אמרינן (שם). שחבריך יקיימוה בידיך. שכל שפקיעת שיש לך יאמרו לך. כ״ח שאם תולך לשם תלמידים בני תורה המתחברים עמך ובאלו ויתנו עמך שם בהלכה וחביבה כמשמרגן מדב על הכדים ונו׳ (שם). ואל בינתך אל תשען. אל תאמר אוני כרך לגמא לרב אלא מעמאי יכול אני לרוך לעומקה, כ״ש אלא תהא עגל לשאול בדבר כל מה שבלבך אלא בט אזוך לשמוע הכל מפיו ואחר כך הכנן בתשובתו כמשמרגן שם אם ואמ״ב כמת (שם). לפופי ינוקא. למוכו בנגנים ונקוכו מחגיגה חמה ומתיבנן פרקי אכרי שהן רכין ונשמעין מחבלי לבים ונקרין אמגלי״ר בלעז״ (עיל מו.). בגדתאה. שם עיר הגדר, היא עיר המהגנה שבגבול המסחרים בכל (ברכות לד ד״ה ומאמר ר. במר״ ב.) לו: דמן בגדת (מחוטת יב.) עיר שבגבול המה בגדת, בפסק סדרו בל רב מרינה לאון היא מלכת (שם ו.) לו: כגל לגדה (ביבמות מד.).

הגהות הב״ח

(א) גמ״ א מכיתא אמר ר׳ אבין בר רב חסדא א״ר יוחנן צריך לקצר שני ראמר ר׳ מ״ח: (ב) רש״י ד״ה בחומרי וכו׳ כיום לידה הא תמרין. ב״ב פרק פ׳ מפנין ע״פ כרש״י שם׳ ולפוסי הוא על ידי הגוזלות ופסיקולות:

גליון הש״ס

גמ׳ אמר החיש הוה לבם. עי׳ דבר נחמד נקרנים בליקוטים מבמקוף הספר: רש״י ד״ה אלא בשם יבר משום שחיקה סמנין. ע״ל דף קכג ע״ב בתרש״י ד״ה אפיקטוריון:

הגהות הגר״א

[א] ש״י ד״ה מוכיחא מודר גדול. ב״ב אבל הרמב״ם פי׳ קנון שלון מנסה ולשו ורוכו:

לעזי רש״י

אשטריי״ל (אישטרייל״א). קרצפת, מגרדת. אומנוליוא״א (אינמיילולי״ר). לעטוף.

רבינו חננאל

ולהשתטף בחמין נמי אפילו כל גופו מותר כ״ש, דתניא לא ישתטף אדם בין בחמין כין בצונן דברי ר״מ, ור״ש מתיר, ר׳ יהודה אומר בחמין אסור ובצונן מותר. אע״ג דתנינן סתמא כ״ש לית הילכתא כוותיה, דהא בברה נמי תנינן סתמא כוותיה, מעשה שעשו אנשי טבריה כו׳. תוא״ע דאמר עולא הלכה כאנשי טבריא, הא אמר ליה רב נחמן הבריגנו לסילוניהו אנשי טבריא, דאוקימנא כ״ש. ופסקינן כגמרי׳ אמר רבה בר חנה א״ר יוחנן הלכה כר׳ יהודה. דתקיל רב יוסף על רבה בר בר חנה דא״ל בפירוש שמיעא לך דהילכתא כר׳ יהודה או מכללא אמרתיה, א״ל בפירוש שמיעא לי(ה). וכיון דפסק ר׳ יוחנן בפירוש הלכה כר׳ יהודה כוותיה ובעבדינן. ומסתפג אפילו בעשר אלונטיות ולא יביאם בידו ואע״פ שאין בהם מים מרובים, דכיון דחד הוא דלבא מיעטי ועבדי סחיטה. אבל אם היו בני אדם הרבה אפילו אם מסתפגין כולן באלונטיות אחת והיא כשורה במים, כיון דרבים ינטו מדברי אחדדי ולא אתו לידי סחיטה, ומותר להביאה בידים בחצר אי מן הגג וכדומה לו מקום שמותר לו לטלטל. אליעזר הם (השמושין) [שמשמשין]

הגהות הש״ס

(ג) לעיל לט:. (ד) מיהיכן פס. ע״ש, (ה) [הסוגין לסחיטה ונוהגין אותה לאחרים. ערוך ע״ש], (ו) ערוכין לא. [מגמות מב.], (ז) [לעיל מו. וש״נ], (ח) [פי׳ פירש״י ערוכין קנ. ד״ה מתחת וכרש״י ב״מ נט. קת סס עז. ד״ה מוכלמא דמחחת], (ט) סנהדרין קא., (י) [סמסים מב:], (כ) תדר״ג קא., (ל) [תוס׳ ד״ה מוכלמא דמחחת], (מ) [לעיל מו: ש״ס], (נ) [עמ״ס הש״ר ברכות נד: ע״ש פרש״י ביומות עז.], ד״ה בנגדתאה], (ס) [וכשעיה כח ה גרם ומיל דדירמקקות וכן גרם דל״ק סס], (ע) [כגיון לר׳ סיהני אחומס], (פ) [שיך לעיל כמשנה],

תורה אור השלם

ז. הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֹאשׁ חֳדָשִׁים רִאשׁוֹן הוּא לָכֶם לְחָדְשֵׁי הַשָּׁנָה: שמות יב ב

מוסרת הש״ס

(ק) נמ״ א מכיתא אמר ר׳ אבין בר רב חסדא א״ר יוחנן צריך לקצר שני ראמר ר׳ מ״ח: (ב) רש״י ד״ה בחומרי וכו׳ כיום לידה הא תמרין. ב״ב פרק פ׳ מפנין ע״פ כרש״י שם׳ ולפוסי הוא על ידי הגוזלות ופסיקולות:

גליון הש״ס

גמ׳ אמר החיש הוה לבם. עי׳ דבר נחמד נקרנים בליקוטים מבמקוף הספר: רש״י ד״ה אלא בשם יבר משום שחיקה סמנין. ע״ל דף קכג ע״ב בתרש״י ד״ה אפיקטוריון:

הגהות הגר״א

[א] ש״י ד״ה מוכיחא מודר גדול. ב״ב אבל הרמב״ם פי׳ קנון שלון מנסה ולשו ורוכו:

לעזי רש״י

אשטריי״ל (אישטרייל״א). קרצפת, מגרדת. אומנוליוא״א (אינמיילולי״ר). לעטוף.

רבינו חננאל

ולהשתטף בחמין נמי אפילו כל גופו מותר כ״ש, דתניא לא ישתטף אדם בין בחמין כין בצונן דברי ר״מ, ור״ש מתיר, ר׳ יהודה אומר בחמין אסור ובצונן מותר. אע״ג דתנינן סתמא כ״ש לית הילכתא כוותיה, דהא בברה נמי תנינן סתמא כוותיה, מעשה שעשו אנשי טבריה כו׳. תוא״ע דאמר עולא הלכה כאנשי טבריא, הא אמר ליה רב נחמן הבריגנו לסילוניהו אנשי טבריא, דאוקימנא כ״ש. ופסקינן כגמרי׳ אמר רבה בר חנה א״ר יוחנן הלכה כר׳ יהודה. דתקיל רב יוסף על רבה בר בר חנה דא״ל בפירוש שמיעא לך דהילכתא כר׳ יהודה או מכללא אמרתיה, א״ל בפירוש שמיעא לי(ה). וכיון דפסק ר׳ יוחנן בפירוש הלכה כר׳ יהודה כוותיה ובעבדינן. ומסתפג אפילו בעשר אלונטיות ולא יביאם בידו ואע״פ שאין בהם מים מרובים, דכיון דחד הוא דלבא מיעטי ועבדי סחיטה. אבל אם היו בני אדם הרבה אפילו אם מסתפגין כולן באלונטיות אחת והיא כשורה במים, כיון דרבים ינטו מדברי אחדדי ולא אתו לידי סחיטה, ומותר להביאה בידים בחצר אי מן הגג וכדומה לו מקום שמותר לו לטלטל. אליעזר הם (השמושין) [שמשמשין]

דתניא א״ר בשהיינו למדין תורה כו׳. מסתמא יחידי היה שלא היה אלא אחד מתלמידיו עמו כשהיה רוחץ כדמעיל״ג במקום שנהגו (פסחים דף נא.) שלא ירחון תלמיד עם רבו ואם היה רבו צריך לו מותר ומסתמא ר״ש לא היה צריך אלא לאחד כשהיה רוחץ וכשהיו שניים לגיתם היה התלמיד עושה האלונטיות בפני עצמה שר״ש לא היה עושה עמו דהא ס״ל שיחיד מותר להניחה ולא חיישינן לסחיטה והא דקתמר היינו ר״ל כל אחד ואחד בפני עצמו כשהיה מגיע יומו לשמש רבו ולעיל בפ׳ כירה (דף מ:) גרסינן מעשה בתלמיד של ר׳ מאיר שנכנס אחריו לבית המרחץ ויש ספרים דגרסי תלמידיו ואינו וכל הספרים גרסי לקמן בפרק שואל (דף קנא:) תלמידו. מ״ר:

צריך לקשר שני ראשיה למטה. בגיטין בפ׳ המקין (דף נט.) מפרש דסכניתא הוא בגד דק דאמרינן [ב]סוכלי ותומר כי אמגזא ופלגא דאמגזא ומשום הכי צריך לקשר שני ראשיה למטה שלא יפריחנו מעליו הרוח ואתי לאתויי לו משום דנראה כעין משוי לפי שהוא דק מאד ואינו נראה מלבוש אלא״כ נראה קשור: **[ג]אין מעצבין את הקטן.** פירשו [בגיל כל הכלים] (דף קכ״ג. ד״ה אפוקי):

הדרן עלך חבית

לתוך ביתו ר׳ יוחנן דאמר ר׳ חייא בר אבא א״ר יוחנן [ד]הלכה מסתפג אדם באלונטיות ומביאה בידו לתוך ביתו ומי א״ר יוחנן הכי והא״ר יוחנן [ה]הלכה כסתם משנה ותנן ונסתפג אפילו בעשר אלונטיות לא יביאם בידו ההוא כבן חכיניאי מתני לה א״ר חייא בר אבא אר״י [ו]האוליירין מביאין בלרי נשים לבי בני ובלבד שיתכסה בהן ראשן ורובן [ז]סכניתא (ח) צריך לקשר ב׳ ראשיה למטה א״ר חייא בר אבא א״ר יוחנן למטה מכתפיים אמר להו רבא לבני [ח]מחוזא כי מעבריתו מאני לבני חילא שרביבו בהו למטה מכתפיים: סכין וממשמשין: [ט]ת״ר [י]סכין וממשמשין בבני מעים בשבת ובלבד שלא יעשה בדרך שהוא עושה בחול היכי עביד ר׳ חמא בר חנינא אמר סך ואח״כ ממשמש ר׳ יוחנן אמר [יא]סך וממשמש בבת אחת: [יב]אבל לא מתעמלין: א״ר חייא בר אבא א״ר יוחנן [יג]אסור לעמוד בקרקעיתה של דיומסת מפני שמעמלת ומרפא אמר ר׳ יהודה אמר רב כל ימות של דיומסת עשרים ואחד יום ועצרת מן המנין איבעיא להו עצרת (בתחלה) להאי גיסא או להאי גיסא ת״ש דאמר שמואל כולהו שקייני [יד]מדיבחא ועד עצרתא מעלו דילמא התם הוא דכמה דקריר עלמא מעלי אבל הכא משום הבלא הוא כיון דחמים עלמא טפי מעלי אמר רבי חלבו חמרא דפרוגייתא ומיא דדיומסת קיפחו עשרת השבטים מישראל רבי אלעזר בן ערך איקלע להתם [טו]אימשיך בתרייהו איעקר תלמודיה כי הדר אתא קם למיקרי בספרא בעא למיקרא [יז]החדש הזה לכם אמר החרש היה לבם בעו רבנן רחמי עליה והדר תלמודיה והיינו דתנן [יח]ר׳ נהוראי אומר הוי גולה למקום תורה ואל תאמר שהיא תבא אחריך שחבריך יקיימוה בידך ואל בינתך אל תשען [יט]תנא לא ר׳ נהוראי שמו אלא ר׳ נחמיה שמו ואמרי לה ר׳ אלעזר בן ערך שמו ולמה נקרא שמו ר׳ נהוראי שמנהיר עיני חכמים בהלכה: אבל לא מתגררין: ת״ר [כ]אין גורדין במגררת בשבת רשב״ג אומר [כא]אם היו רגליו מלוכלכות בטיט ובצואה גורר כדרכו ואינו חושש רב שמואל בר יהודה עבדא ליה אימיה מגררתא דכספא: אין יורדין לקורדימא וכו׳: מאי טעמא [כב]משום פיקא: ואין עושין אפיקטויזין בשבת: אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן [כג]לא שנו אלא בסם אבל ביד מותר תניא רבי נחמיה אומר [כד]אף בחול אסור מפני הפסד אוכלין: ואין מעצבין את הקטן: אמר רבה בר בר חנה אמר ר׳ יוחנן [כה]לפופי ינוקא בשבת שפיר דמי והאנן תנן אין מעצבין התם [כו]בחומרי שדרה דמיחזי כבונה: ואין מחזירין את השבר: אמר רבי חנא [כז]בגדתאה אמר שמואל

הלכה

גמ׳ דלהשתטף. שופכן על גופו דלאו דרך רחיצה היא שרי לכתחילה אפי׳ בחמין: **סיפא.** אבל עשרה בני אדם כו׳: **ומניחה בחלון.** הסמוכה לכותל המרחץ: **לאוליירין.** כלנים: **על אוזו דבר.** סחיטה: **הא רבי והא ר״ש כו׳.** הרי כל אלו שמתירין: **מאחר לגג כו׳.** ר״ש לטעמיה דאמר בעירובין (דף עד.) אמר גגות אמר תלירות ולא קרפיפות כולן רשות אחת הן לטלטל מזה לזה ואפילו אי בעלים הרבה: **עד שהיינו מגיעין כו׳.** ומסתמא לא היו מניחין אותה על המעין במקום הפקר: **כבן חכיניאי מתני לה.** דברי בן חכיניאי מפיים בה ולא אמתמא: **האוליירין.** כלנים: **מביאין כלרי נשים.** שדיעים שהנשים מסתפגין בהם מותר להביאן דרך מלבוש לבית המרחץ: **סכניתא.** סודר גדול [א] שתלוי לו בין מתפיו ולאשו עטוף בו: **צריך לקשור שני ראשיה.** זה בזה שלא תפול מראשו: **כי מעבריתו מאני לבני חילא.** כשהביאו בגדי העובדי כוכבים בני החיל המוטלים עליהם לשמשן ואתם מביאים להם בשבת דרך רשות הרבים: **שרביבו בהו למטה מכתפייס.** שלא יהיו שוליהם מונחים בכתפיהם אלא משוכים למטה שיהא נראה לבוש: **סך ואח״כ ממשמש.** [דקסבר] בחול ממשמש ואחר כך סך: **דיומסיפא.** שם נהר שמימיו מלוחים: **שמעמלת.** מחממת: **ומרפא.** שהטיט מלוח: **כל ימיה.** ימי רפואתה: **להאי גיסא כו׳.** מתחלת הימים לו בסוף: **שקייני.** משקין לרפואה: **מדבחא לעצרת.** אלמא עצרת בסוף: **חמרא דפרוגיתא.** שם מדינה שיינה משובח: **קפחו עשרת השבטים.** שיין בעלי הגאה ועפוקים בכך ולא היו עוסקים בתורה ונלאו לתרגות רעה: **לספס.** לפרוגיתא ודיומסית: **אימשיך בתרייהו.** אחר היין והרמילה: **איעקר תלמודיה.** נעקר תלמודו ושכחו: **החרש היה לבם:** הוי גולה למקום תורה. אם ת״ח אתה אל תשב אלא במקום ת״ח מבריך ואל תאמר תלמידים הם יבואו אלי ודי לי בכך למה אהיה גולה: **שחבריך יקיימוה בידך.** שתהא רגיל אצלם וכשאתה מסתת אחת והם אחרת תשמענה ותהא סדורה בפיך ואל תשתכח הימנה: **ואל בינתך אל תשען.** לומר חכם גדול אני וחכרן וכשאחזור פרק זה אז אסתת זו לא תשתכח מבריתה ממני: **מגררם.** אשטריי״ל ואדם מגרר בה: **מגרדפא דכספא.** לשבת: **משום פיקא.** טיט של אותו נהר המליך ובגדי האדם מיטוירן במים כשהוא נופל ואתי לידי סחיטה: **אלא בסם.** דדמי לרפואה וגזירה אטשום שחיקת סמנין: **אבל ביד.** להכניס יד לתוך גרונו על שיקיא מותר: **מפני הפסד אוכלין.** שבמעיו ומתוך כך הוא רעב ומוזר ואוכל: **לפופי.** אומנלוטיי״ל כמו שעושי׳ לקטן שיתישבו אברין ולא יתעקם: **בחומרי שדרה.** מוליות של שדרה שנתפרקה אחת מהן, ולאחר זמן קמיירי דאי ביום לידה (ב) אמרי׳ (לעיל דף קכט:) כל האמור בפ׳ מוכה דיחזקאל עושין למיה בשבת: הלכה

בני אדם הבנכנסין בכרחץ. והן חשודין בזיעה שמא יטמאו לונטיות זו בשכבת זרעם. א״ל אביי לרב יוסף והילכתא מאי כו׳. והלכתא כי הא דא״ר חייא בר רבה א״ר יוחנן הלכה מסתפג אדם באלונטיות ומביאה בידו לתוך ביתו. ומקשינן עלה הא״ר יוחנן הלכה כסתם משנה ותנן מסתפג אדם אפילו בעשר לונטיות ולא יביאם בידו. ומפרקינן מתניתן ר׳ יוחנן לא תאני לה סתמא. אלא כבן חכיניאי מתני לה. בתלמוד א״י בפרק כירה ר׳ חנניה בן עקביא התיר הבאת לונטיות. **סכיניתא.** אמר אבין בר רב חסדא א״ר יוחנן צריך לקשר ב׳ ראשיה למטה. א״ר חייא בר אבא א״ר יוחנן למטה מכתפים. וכן זה שאמר רבא לבני מחוזא כי מעבריתו מני דבני חילא. שרביבו להו למטה מכתפים. שלא להראות משא בכתף. **בלרי נשים לבי בני.** פי׳ דהא קן של נשים כשמביאין להן האוליירין בכרחץ לא התירו אלא עד שיתכסה כהן ראשי ורובו. **סכין וממשמשין.** דילכתא כר׳ יוחנן דאמר סך וממשמש בבת אחת, ודוא משמוש ביד בקלות. **אבל לא מתעמלין.** פי׳ פרשבין ומקפלין דרוטוחיהם לפניהן ולאחריהן. וכן רגליהן ע״ג ירכיותיהן ומתחממין ומזיעין, והוא כמין מעשה נ״א: הוי כמעשה) דפוא ואסור. **ואין אסור לעמוד בשבת בקרקעיתה של דיומסת מפני שמעמלת ומרפאה.** חמרא דפרוגתא, יין של פרוגיתא, הוא שם מקום. וטיא דדיומסת, גם הוא שם מקום. כלומר יין של פרוגיתא ומים של דיומסת טובים הם ועדובים ונמשך לב שותה אותן בהן ואינו רוצה לרוחם ומתאחר שם, ואותן מקרמות אין בהן כבי תורה ומתאחר שם ומן הרבה מתקפת ושוכח תלמודו. **אבל לא מתגררין.** מירוד זה הוא חיכוך בכלי, כי הא דתנו רבנן אין גורדין במגרדת בשבת, רשב״ג אומר אם היו רגליו מלוכלכות בטיט ובצואה גורר כדרכו ואינו חושש. רב שמואל בר יהודה עבדא ליה אמיה מגרדתא דכספא להתחכך בה. אין יורדין לקורדימא. ס״א לפילומא. פי׳ בקעה ריש שם מים ותחתיו טיט כמו טפל. יאם יבקע ויטבע בו אינו יכול לעלות אלא עד שמתקבצין הרבה בני אדם ומעלין אותו משם. ריש מי שאומר הריחץ באותה בקעה מעצון ואותן המים משלשלין בני מעיו׳, וזה פי׳ ביקא. **פי׳ אפיקטויזין.** אמר רבה בר בר חנה א״ר יוחנן לא שנו אלא בסם שהוא אסור אבל ביד מותר. **ואין מעצבין את הקטן** כו׳. פי׳ מרשבין איברו של [איש] קטן ומיישב בידו חוליות של שדרה אחת על הבריתה וזהו עיצוב מלשון עצבון. **לפופי ינוקא.** לחבר איברים של הינוק, כדתרגי׳ ויחבר, ולפיף. **ואין מחזירין את השבר.** אמר רב הונא בגדתאה אמר שמואל

ה) לכאורה נראה דמתיתא ואמ״ג עד תבריעהו לפלוגייהו אנשי טבריא שייך לגבן אחר תיעוא טיעיא עבדינן ידייהו. כ) עי׳ ערוך ערך אלם ה׳.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com